

8

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

RESUM

Durant l'exercici 2004 el conjunt de l'economia social i solidària ha representat el 2,46% del total de la producció generada a les illes, havent produït ingressos per valor de 478 milions d'euros, un 14,9% més que l'any anterior. L'ocupació generada ha estat de 7.107 llocs de feina, xifra que suposa un increment de l'11,4% respecte del 2003. També ha crescut el nombre de persones directament involucrades en les activitats productives i que representen un col·lectiu de gairebé vint-i-tres mil persones (un 6,3% més que l'exercici passat), entre socis, participants i voluntaris. Els finançaments d'entitats de l'economia social han tingut augments del 7,1%.

El present informe del 2004 inclou, en l'apartat 4, les iniciatives de responsabilitat social de les empreses (RSE) a les Balears que ja comencen a emergir. Aquest any devuit empreses i entitats ja s'han adherit a l'àmbit de la responsabilitat social empresarial (nou ho varen fer l'any 2003), i també aquest mateix any una ha aconseguit el certificat SGE-21.

Encara que no s'ha completat el procés d'incorporació de les activitats productives a aquest informe -com és el cas de les empreses que tenen activitat productiva i d'alguns centres especial d'ocupació pendents d'incloure-s'hi-, l'evolució de l'economia social i solidària en els darrers quatre anys mostra uns creixements sostinguts.

8.1.

ELS PRODUCTORS DE MERCAT

Les cooperatives, les societats laborals i les confraries de pescadors són les empreses i entitats de l'economia social que actuen dins el mercat, amb competència, que s'inclouen en aquest apartat.

8.1.1. LES COOPERATIVES

Les cooperatives són les empreses més rellevants del sector productiu de l'economia social i durant l'any 2004 presenten increments tant en el nombre de cooperatives com en el de socis, que són d'un 1,6% i d'un 5,9%, respectivament. L'indicador de socis per cooperativa, que en mesura la dimensió, registra el valor de 13,1, la qual cosa representa un augment del 4,3%, i recupera enguany els valors habituals del període considerat. Pel que fa al conjunt de l'Estat, els creixements en el nombre de cooperatives se situa en l'1,8% i, en canvi, els socis treballadors disminueixen el 3,4%. (Vegeu el quadre III-62.)

L'evolució que s'observa en el període 1998-2004 del nombre tant de cooperatives com de socis d'alta a la Seguretat Social fa palès un creixement sostingut, en haver passat de 171 a 190 cooperatives i de 1.856 a 2.481 socis. (Vegeu els gràfics III-23 i III-24.)

QUADRE III-62. COOPERATIVES I SOCIS D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL: EVOLUCIÓ ANUAL (1998-2004)

Illes Balears	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nre. de cooperatives	171	168	169	178	182	187	190
Nre. de socis treballadors	1.856	1.924	2.053	2.245	2.387	2.342	2.481
Nre. de socis per cooperativa	10,9	11,5	12,1	12,6	13,1	12,5	13,1
% inc. interanual de cooperatives	-3,9	-1,8	0,6	5,3	2,2	2,7	1,6
% inc. interanual de socis	1,5	3,7	6,7	9,4	6,3	-1,9	5,9
% inc. interanual de socis/coop.	5,6	5,5	6,1	3,8	4,0	-4,5	4,3
Conjunt de l'Estat							
Nre. de cooperatives	22.155	22.564	23.334	24.351	25.336	24.907	25.354
Nre. de socis treballadors	244.711	259.757	269.063	277.385	284.675	319.755	308.808
Nre. de socis per cooperativa	11,0	11,5	11,5	11,4	11,2	12,8	12,2
% inc. interanual de cooperatives	2,9	1,8	3,4	4,4	4,0	-1,7	1,8
% inc. interanual de socis	7,5	6,1	3,6	3,1	2,6	12,3	-3,4
% inc. interanual de socis/coop.	4,5	4,2	0,2	-1,2	-1,4	14,3	-5,1
% Balears respecte d'Espanya							
Nre. de cooperatives	0,77	0,74	0,72	0,73	0,72	0,75	0,75
Nre. de socis treballadors	0,76	0,74	0,76	0,81	0,84	0,73	0,80

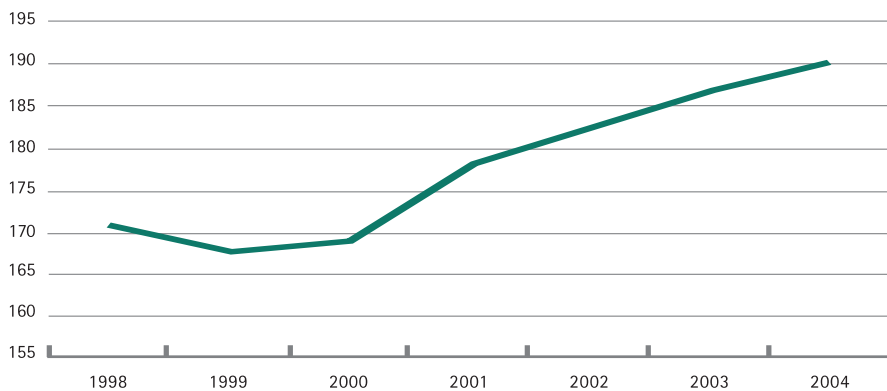
Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Direcció General d'Ocupació, i elaboració pròpia.

Els increments del període en el nombre de cooperatives han estat inferiors a les Illes (11%) que al conjunt de l'Estat (14%). En canvi, en el nombre de socis treballadors el creixement observat a les Balears (34%) es destaca per sobre del que ha tingut Espanya (26%).

El pes específic de les Illes en el conjunt d'Espanya manté en els darrers cinc anys un nivell gairebé constant que és, de mitjana, un minso 0,75% per a les cooperatives i un 0,80% per al nombre de socis.

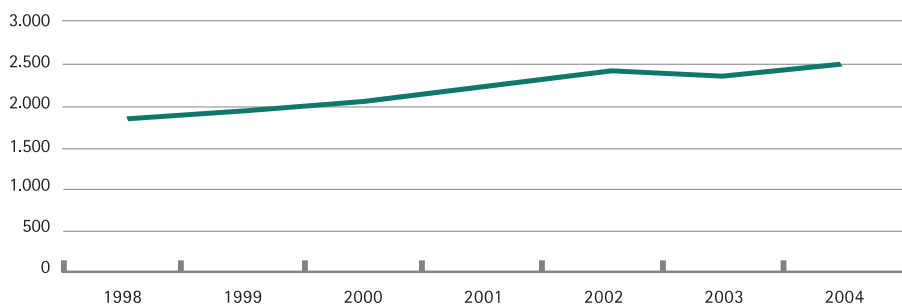
Per sectors (classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques), es presenta la distribu-

Gràfic III-23
Nombre de cooperatives. Illes Balears (1998-2004)

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-24
Socis treballadors de les cooperatives. Illes Balears (1998-2004)

Font: Elaboració pròpia.

ció següent: el 35,9% desenvolupen activitats de comerç i d'hoteleria; el 30,4%, serveis socials i ensenyament; el 18,4%, activitats agràries; el 6,9%, serveis d'empreses i assegurances; el 4,2%, construcció, i el 4,2%, transports.

Les unions cooperatives existents a les Balears durant l'any 2004 no han aconseguit augmentar el nivell d'associació. En el nombre tant de socis (- 1,2%) com de cooperatives (-2,8%) mostren una certa disminució. D'aquesta manera, es modera, per segon any consecutiu, l'evolució del període 1998-2004, en què el nivell associatiu ha tingut una tendència creixent i que és en el 45% del total de cooperatives i en el 73% del total de socis en l'exercici 2004. (Vegeu el quadre III-63.)

El cooperativisme agrari de les Illes Balears agrupa quaranta cooperatives agràries distribuïdes geogràficament de la manera següent: trenta-una a Mallorca, sis a Menorca i tres a Eivissa. També figuren associades dins aquesta unió cinc societats agràries de transformació (SAT), que són empreses amb finalitats socials de millora del medi rural i de promoció del desenvolupament agrari. En total, la facturació l'any 2004 ha augmentat un 7,5%, és a dir, una xifra d'uns seixanta-cinc milions d'euros. Les cooperatives agràries de segon grau (cooperatives de cooperatives) són un mitjà destacat per aconseguir economies d'escala. Actualment n'hi ha tres de segon grau: dues a Mallorca, amb desset cooperatives agrupades, i una a Menorca, que agrupa les sis cooperatives de l'illa.

El cooperativisme de treball agrupa quaranta cooperatives d'aquesta modalitat

(una menys que l'any anterior), que tenen 519 socis treballadors i a la vegada ocupen 396 treballadors assalariats. Durant l'any 2004, la xifra estimada de negoci va ser de vint milions d'euros, cosa que suposa un increment del 16% en relació amb l'exercici anterior. Els socis treballadors augmenten un 2%, mentre que els treballadors assalariats disminueixen un 7,5%, de conformitat amb l'efecte conjunt de l'increment de socis i la baixa d'una cooperativa.

La Unió de Cooperatives de Treball té una secció sectorial de cooperatives d'ensenyament que agrupa nou cooperatives, amb un pes important en el subsector de l'ensenyament de les Illes.

8.1.2. LES SOCIETATS LABORALS

Les societats laborals segueixen el procés de conversió de les societats anònimes en limitades, tal com es preveu en la Llei 4/1997, de societats laborals. Per aquest motiu, s'observa una reducció sostinguda en el nombre de les primeres, mentre que les limitades mostren un creixement també sostingut. Per a l'any 2004 les societats laborals, en conjunt, presenten un creixement del 2,2% en el nombre de societats, mentre que el de socis es redueix gairebé un 8,8%. L'indicador de socis per societat laboral té una reducció enguany del 10,7%, conseqüència del procés de conversió abans esmentat, en què les noves societats limitades creades són de dimensió més reduïda. Pel que fa al conjunt d'Espanya, s'observa un increment tant en el nombre de societats (5,4%) com en el de socis (6,6%). (Vegeu el quadre III-64.)

QUADRE III-63. UNIONS DE COOPERATIVES, ILLES BALEARS (1998-2004)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	% var. 04/03
Unió de cooperatives agràries de les Balears								
Nre. de cooperatives associades	28	32	32	38	42	41	40	-2,4
Nre. de societats agràries de transformació	0	0	2	4	4	4	5	25,0
Nre. de socis	3.679	4.435	4.133	4.839	4.929	4.894	4.732	—
Facturació (en milions d'euros)	36,89	40,97	48,68	58,23	56,02	60,03	64,56	7,5
Unió de cooperatives de treball associat								
Nre. de cooperatives associades	22	23	31	41	40	41	40	-2,4
Nre. de socis treballadors				443	526	509	519	2,0
Nre. de treballadors assalariats				448	395	427	396	-7,3
Total de socis i assalariats	523	622	832	891	921	936	915	-2,2
Facturació (en milions d'euros*)				11,20	19,83	17,27	20,04	16,0
Total de cooperatives i SAT associades								
Total de cooperatives i SAT associades	50	55	65	83	86	86	85	-1,2
Total de socis	3.679	4.435	4.133	5.282	5.455	5.403	5.251	-2,8
Total de cooperatives d'alta a la Seguretat Social								
Total de cooperatives d'alta a la Seguretat Social	171	168	169	178	182	187	190	1,6
Total de socis	5.535	6.359	6.186	7.084	7.316	7.236	7.213	-0,3
Nivell d'associació cooperatiu (%)								
Cooperatives	29,2	32,7	38,5	46,6	47,3	46,0	44,7	—
Socis	66,5	69,7	66,8	74,6	74,6	74,7	72,8	—

(*) Dades estimades.

Font: Elaboració pròpia, memòries de les organitzacions i Ministeri de Treball i Afers Socials.

QUADRE III-64. SOCIETATS LABORALS I SOCIS D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL (1998-2004)

	Evolució anual						
Illes Balears	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nre. de societats anònimes	55	47	42	36	33	25	19
Nre. de socis treballadors	374	383	417	378	325	299	266
Nre. de socis per societat anònima	6,8	8,1	9,9	10,5	9,8	12,0	14,0
Nre. de societats limitades	33	62	90	124	151	207	218
Nre. de socis treballadors	115	265	404	525	670	888	817
Nre. de socis per societat limitada	3,5	4,3	4,5	4,2	4,4	4,3	3,7
Total de societats laborals	88	109	132	160	184	232	237
Total de socis treballadors	489	648	821	903	995	1.187	1.083
Total de socis per societat	5,6	5,9	6,2	5,6	5,4	5,1	4,6
% inc. interanual de societats laborals	46,7	23,9	21,1	21,2	15,0	26,1	2,2
% inc. interanual de socis	34,7	32,5	26,7	10,0	10,2	19,3	-8,8
% inc. interanual de socis/societat laboral	-8,2	7,0	4,6	-9,3	-4,2	-5,4	-10,7
Conjunt de l'Estat							
Nre. de societats anònimes	4.867	4.560	4.154	3.798	3.494	3.180	2.885
Nre. de socis treballadors	53.993	54.798	51.971	48.485	44.105	41.489	38.207
Nre. de socis per societat anònima	11,1	12,0	12,5	12,8	12,6	13,0	13,2
Nre. de societats limitades	2.212	5.060	7.781	10.520	13.361	15.227	16.508
Nre. de socis treballadors	8.574	20.808	32.899	44.494	56.670	68.107	78.645
Nre. de socis per societat limitada	3,9	4,1	4,2	4,2	4,2	4,5	4,8
Total de societats	7.079	9.620	11.935	14.318	16.855	18.407	19.393
Total de socis treballadors	62.567	75.606	84.870	92.979	100.775	109.596	116.852
Total de socis per societat	8,8	7,9	7,1	6,5	6,0	6,0	6,0
% inc. interanual de societats laborals	26,1	35,9	24,1	20,0	17,7	9,2	5,4
% inc. interanual de socis	12,2	20,8	12,3	9,6	8,4	8,8	6,6
% inc. interanual de socis/societat laboral	-10,7	-11,1	-9,5	-8,7	-7,9	-0,4	1,2
% Balears respecte d'Espanya							
Total de societats laborals	1,24	1,13	1,11	1,12	1,09	1,26	1,22
Total de socis treballadors	0,78	0,86	0,97	0,97	0,99	1,08	0,93

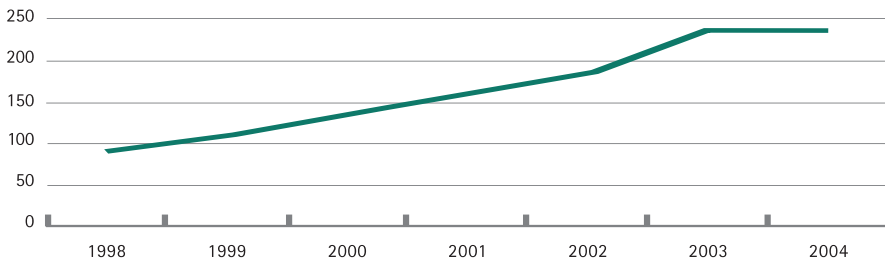
Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Secretaria General d'Ocupació, Direcció General de Foment de l'Economia Social, i elaboració pròpia.

L'evolució que s'observa en el període 1998-2004 en el total tant de societats laborals com de socis treballadors d'alta a la Seguretat Social palesa un increment en aquest període molt important, de manera sostinguda. (Vegeu els gràfics III-25 i III-26.)

La participació de les Illes Balears en el conjunt de l'Estat suposa l'1,22% del total de les societats laborals i el 0,93% dels socis treballadors.

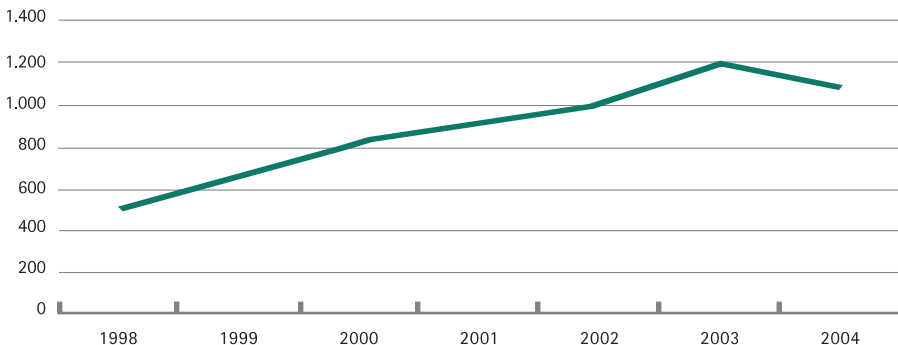
Amb relació a les associacions de societats laborals, les agrupa aquest sector d'empreses. El nivell d'associació aconseguit fins a l'any 2004 és del 37% del total de les societats anònimes i del 34% del total de les limitades, cosa que implica el 30% dels socis treballadors. La facturació total estimada de l'exercici 2004 és de 16,4 milions d'euros, quantitat que suposa una reducció del 35%, relacionada amb el nivell d'associació obtingut, que ha passat

Gràfic III-25
Nombre de societats laborals. Illes Balears (1998-2004)

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-26
Nombre de socis treballadors en les societats laborals. Illes Balears (1998-2004)

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-65. ASSOCIACIONS DE SOCIETATS LABORALS, ILLES BALEARS (2001-2004)

	2001	2002	2003	2004	% inc. 04/03
Nre. de societats anònimes associades	7	8	10	7	-30,0
Nre. de societats limitades associades	34	74	85	74	-12,9
Nre. de socis treballadors	153	360	520	323	-37,9
Nre. de treballadors assalariats	51	126	126	84	-33,3
Facturació global (en milions d'euros)*	6,1	12,3	25,2	16,4	-35,0
Totals de les Illes					
Societats anònimes laborals	36	33	25	19	-24,0
Societats limitades laborals	124	151	207	218	5,3
Socis treballadors	903	995	1.187	1.083	-8,8
Nivell d'associació (%)					
Societats anònimes laborals	19,4	24,2	40,0	36,8	—
Societats limitades laborals	27,4	49,0	41,1	33,9	—
Socis treballadors	16,9	36,2	43,8	29,8	—

(*) Estimació de dades.

Font: AELIB i Direcció General de Foment a l'Economia Social i elaboració pròpia.

del 44% de l'any anterior al 30% de l'any 2004. (Vegeu el quadre III-65.)

Els sectors de les societats laborals, segons la classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques, presenta la distribució següent: el 36,1% desenvolupen activitats de comerç i hoteleria; el 8,2%, serveis socials i ensenyament; el 12,2%, activitats agràries; el 17,4%, serveis d'empreses i assegurances; el 21,1%, construcció, i el 5%, transports.

8.1.3. LES CONFRARIES DE PESCADORS

Les confraries de pescadors integren la totalitat del sector pesquer de les Balears, mitjançant setze confraries distribuïdes geogràficament de la manera següent:

deu a Mallorca, tres a Menorca, dues a Eivissa i una a Formentera.

Durant l'any 2004, l'ocupació generada s'ha reduït lleugerament (0,7%), mentre que el volum de vendes ha crescut el 8,1%, tot i que la flota es redueix en el nombre d'unitats, que de 418 l'any 2003 passa a 414 l'any 2004. En conjunt, suposa una substitució per motius d'obsolescència, amb l'objectiu de modernitzar la flota pesquera.

El volum de captures s'ha reduït l'11,7%, però el volum de vendes (que ha passat de 17,9 milions d'euros de l'any anterior als 19,4 milions d'euros facturats l'any 2004) fa pensar en una millora en els preus unitaris. Tot això, amb independència de la influència de factors meteorològics adversos. (Vegeu el quadre III-66.)

QUADRE III-66. CONFRARIES DE PESCADORS DE BALEARS (2002-2004)

	2002	2003	2004	% var. 04/03
Àrea social				
Nre. de confraries	16	16	16	
Ocupació directa generada	852	875	869	-0,69
Àrea econòmica				
Volum de vendes (milers d'euros)	16.900	17.928	19.384	8,12
Àrea d'activitat				
Nre. total de la flota de les Balears	448	418	414	-0,96
Volum de pesques (en t.)	3.843	3.527	3.116	-11,65

Font: Federació Insular de Confraries de Pescadors de Mallorca (FICOPEMA) i elaboració pròpia.

8.1.4. L'OCUPACIÓ REGISTRADA

Els productors de mercat de l'economia social durant l'any 2004 han mostrat una taxa de creixement de l'1,1%, xifra que suposa un cert alentiment en relació amb l'any anterior, amb un creixement del 4,3%. En tot cas, l'increment registrat se situa per sota del conjunt de l'economia de les Illes (3,6%). Pel que fa a Espanya, l'ocupació de l'economia social va tenir un lleuger descens (0,9%). En canvi, el conjunt de l'economia espanyola s'incrementà el 2,7%.

La participació de l'economia social registra el nou per mil del conjunt de l'ocupació de les Illes Balears i manté el nivell en relació amb l'any anterior, que es xifra en un 8,9 per mil. En el conjunt d'Espanya, les cooperatives i societats laborals suposen el 24,6 per mil i n'ha disminuït la participació que es registrarà l'any 2003 (25,6 per mil). (Vegeu el quadre III-67.)

Les dades d'ocupació generada en el període 1997-2004 per les cooperatives i per les societats laborals a les Balears, tot i tenir

els darrers dos anys un cert alentiment, mostren una evolució creixent i sostinguda superior al conjunt de l'economia social de l'Estat. Ambdós valors resulten per sobre dels creixements de l'ocupació del total de l'economia. (Vegeu el gràfic III-27.)

8.2.

LES INSTITUCIONS FINANCERES SOCIALS

Aquest apartat inclou les iniciatives que secularment han sorgit d'algunes entitats financeres amb un definit sentit social i també altres que apareixen actualment, a més d'incorporar una clara vocació solidària a favor del medi ambient i de contribuir al benestar dels ciutadans més desvalguts.

8.2.1. L'ESTALVI ÈTIC

L'evolució que mostren les xifres en els cinc anys d'experiència de l'estalvi ètic de la Caixa Colònia de Pollença fan pensar

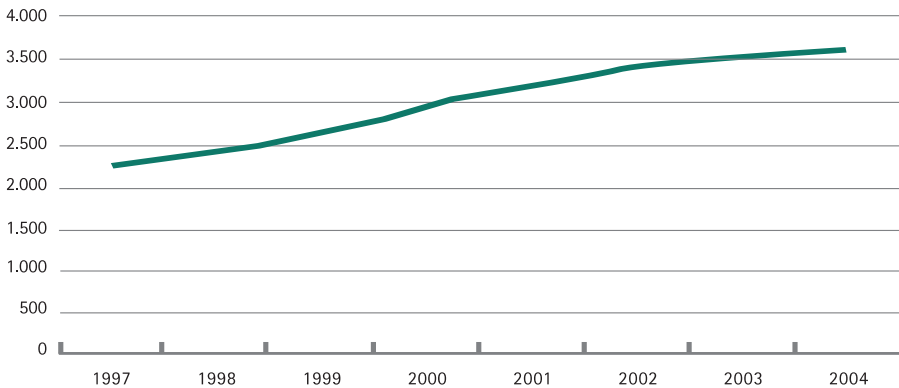
**QUADRE III-67. POBLACIÓ OCUPADA PER LES COOPERATIVES I SOCIETATS LABORALS A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA
(NOMBRE DE PERSONES REGISTRADES A LA SEGURETAT SOCIAL) (1997-2004)**

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	% var. 04/03
Illes Balears									
Cooperatives i societats laborals	2.192	2.345	2.572	2.908	3.148	3.382	3.529	3.567	1,08
Conjunt de l'economia (dades de l'EPA)	281.700	282.700	302.800	315.000	314.200	373.400	384.400	398.400	3,64
% de participació	7,78	8,30	8,49	9,23	10,02	9,06	9,18	8,95	
Espanya									
Cooperatives i societats laborals	283.392	307.278	335.363	353.933	370.364	385.450	429.351	425.660	-0,86
Conjunt de l'economia (dades de l'EPA)	12.914.600	13.342.100	14.041.500	14.610.800	14.866.900	16.377.300	16.862.000	17.323.300	2,74
% de participació	21,94	23,03	23,88	24,22	24,91	23,54	25,46	24,57	

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, *Butlletí Trimestral d'Estadístiques Laborals*, INE, i elaboració pròpia.

Gràfic III-27

**Evolució de l'ocupació generada per les cooperatives i societats laborals.
Illes Balears (1997-2004)**

Font: Elaboració pròpia.

en la consolidació d'aquesta experiència pionera a l'Estat espanyol de banca ètica. Així, també enguany ha entrat a formar part com a membre d'Eticentre, associació d'empresaris i entitats per a la gestió de la responsabilitat social en el marc de les petites i mitjanes empreses.

Durant l'exercici 2004 l'estalvi ètic ha presentat una evolució força destacada. Així, el nombre de llibretes i de comptes corrents s'ha incrementat el 28% i el 142%, respectivament. S'observa simultàniament que el creixement de titulars persones jurídiques ha estat superior al de persones físiques, el 52% davant el 47%. El saldo de dipòsits s'incrementa el 48%, en passar de 4,9 milions d'euros l'any 2003 a 7,3 milions d'euros el 2004. Pel que fa als volum de crèdits concedits, el saldo arriba gairebé als 1,7 milions euros, xifra que suposa un increment del 158,3% en relació amb el període anterior.

Les subvencions concedides pel Comitè Ètic, que provenen de la cessió del 50% dels interessos dels impositors, han crescut el 61% i s'han destinat a deu associacions en reconeixement i ajuda de la tasca social duta a terme. (Vegeu el quadre III-68.)

8.2.2. EL MONT DE PIETAT DE LES BALEARS

L'activitat del Mont de Pietat se centra a la concedir préstecs pignoratius a persones amb pocs recursos que no disposen de solvència suficient per poder obtenir préstecs amb garantia personal. És una institució secular de la Caixa de Balears «Sa Nostra», que duu a terme aquesta obra assistencial i que depèn de la Fundació «Sa Nostra».

L'evolució des de l'any 1999 fins al 2004 presenta un creixement sostingut, tot i

QUADRE III-68. COLONYA, CAIXA DE POLLENÇA: ESTALVI ÈTIC (2000-2004)						
(en milers d'euros)	2000	2001	2002	2003	2004	% inc. 04/03
Saldo dels dipòsits	919,5	2.144,5	2.278,9	4.923,3	7.297,1	48,2
Dotació del fons de donacions	5,9	31,1	24,3	29,3	38,2	30,7
Nre. de llibretes	313	470	589	827	1.058	27,9
Nre. de comptes corrents				178	430	141,6
Nre. de titulars persones físiques	411	606	767	1.209	1.773	46,7
Nre. de titulars persones jurídiques	29	61	81	182	277	52,2
Finançaments formalitzats	0,00	24,0	459,0	650,9	1.681,5	158,3
Total de subvencions atorgades	0,00	4,5	29,4	20,5	33,1	61,2

Font: Memòria de l'estalvi ètic 2003 i elaboració pròpia.

que l'exercici actual ha disminuït el volum de la inversió creditícia (16,6%), mentre que el nombre de préstecs vius en data 31 de desembre ha augmentat un 10,7%. S'observa que la mitjana resultant per préstec és de 238,1 euros en el present exercici, enfront dels 315,9 de l'any 2003. La precarietat de moltes situacions que es detecten i que cada any

augmenten pot explicar l'increment del nombre de préstecs del Mont de Pietat. (Vegeu el quadre III-69.)

8.2.3. LA CAIXA RURAL

La Caixa Rural és una cooperativa de crèdit que s'orienta a finançar el sector agra-

QUADRE III-69. MONT DE PIETAT DE LES BALEARS: EVOLUCIÓ DE LES MAGNITUDS PRINCIPALS (2000-2004)						
	2000	2001	2002	2003	2004	% var. 04/03
Inversió creditícia (milers d'euros)	1.687	1.994	2.532	3.116	2.599	-16,6
Nre. de préstecs en vigor (31 desembre)	6.855	7.663	8.349	9.864	10.917	10,7
Mitjana per operació (en euros).	246,1	260,2	303,3	315,9	238,1	—

Font: Sa Nostra, Caixa de Balears, i elaboració pròpia.

QUADRE III-70. CAIXA RURAL DE LES ILLES BALEARS: EVOLUCIÓ DE MAGNITUDS (2000-2004)

	2000	2001	2002	2003	2004	% 04/03
Nre. de socis	8.649	9.245	9.526	10.344	11.174	8,0
Nre. d'oficines	19	22	26	26	25	-3,8
Nre. de socis beneficiaris	1.984	1.644	1.554	1.944	2.064	6,2
Crèdits concedits als socis (milers euros)	64.573	76.756	95.240	118.132	126.316	6,9
Mitjana de milers euros per operació	32,55	46,69	61,29	60,77	61,20	—

Font: Caixa Rural de Balears i elaboració pròpia.

ri i ramader de les Illes. S'integra en la Unió Nacional de Cooperatives de Crèdit Agràries (UNACC). Durant l'exercici 2004, el nombre de socis beneficiaris ha crescut un 6,2% i els socis també presenten un increment que es xifra en el 8%. D'altra banda, els crèdits concedits als socis han tingut també un creixement del 6,9% respecte de l'any 2003, cosa que suposa una evolució sostinguda en els creixements dels darrers cinc anys en què s'han gairebé duplicat els crèdits concedits. La mitjana per operació resultant se situa en 61,2 milers d'euros, xifra semblant als darrers tres anys. (Vegeu el quadre III-70.)

8.2.4. L'OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI

Els beneficis obtinguts per les caixes d'estalvis s'han d'aplicar necessàriament a la dotació de les reserves legals i voluntàries i el romanent va a un fons social que s'ha de destinar a diverses iniciatives de caire assistencial, cultural o de recerca, o bé a iniciatives de l'economia social o solidària. Encara no es disposa de les iniciatives de finançament de l'economia social. De tota manera, enguany s'hi incorpora el fons social aplicat a les Illes per Bancaixa, amb l'objectiu de completar la resta de caixes d'estalvi que actuen a les Illes Balears. (Vegeu el quadre III-71.)

QUADRE III-71. OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI DE LES BALEARS* (2003-2004)

	2003	2004	% 04/03
Sa Nostra: àrees			
Assistencial i sanitària	1.757	2.030	15,6
Docent i d'investigació	1.055	1.162	10,2
Cultural	2.175	2.445	12,4
Patrimoni històric i natural	699	836	19,6
Total	5.686	6.474	13,9

Continua

QUADRE III-71. OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI DE LES BALEARS* (2003-2004)

	2003	2004	% 04/03
Colonya, Caixa de Pollença			
Àrees assistencial, cultural i esportiva	203	220	8,4
"La Caixa": àrees			
Activit. manten. i invers. de la Fundació	3.144	3.002	-4,5
Esplai i tercera edat	404	646	59,8
Activitats culturals, educatives i socials	3.091	2.465	-20,3
Col.laboració amb instituc. públiques	634	617	-2,7
Ajudes econòmiques a entitats diverses	263	296	12,5
Ciència, tecnologia i medi ambient		515	
Despeses generals	72	93	29,6
Total	7.608	7.634	0,3
Bancaixa			
Àrees assistencial, cultural, investigació i docent	s/d	551	
Total d'entitats financeres	13.497	14.878	

* Unitats monetaris en milers d'euros.

Font: Entitats esmentades i elaboració pròpia.

8.3.

ELS ASSEGURADORS DE L'ECONOMIA SOCIAL

L'actuació d'aquestes empreses s'orienta al servei de les famílies i, en especial, de les persones que participen i que col·laboren

amb els col·lectius que desenvolupa l'economia social. Durant l'exercici 2004 les dades corresponents al grup europeu d'asseguradors d'economia social amb delegació a les Illes han modificat lleugerament a la baixa la seva cartera. L'import total de les primes arriba als 641 milers d'euros, amb una reducció del 0,2% en relació amb l'any anterior. (Vegeu el quadre III-72.)

QUADRE III-72. ASSEGURADORS DE L'ECONOMIA SOCIAL. EVOLUCIÓ ANUAL (2003-2004)

	2003	2004	% 04/03
Nre. de clients	1.730	1.700	-1,73
Nre. de polisses	2.025	1.960	-3,21
Import de les primes	642,23	641,03	-0,19

* Unitats monetaris en milers d'euros.

Font: Elaboració pròpia.

8.4.

LES INICIATIVES DE RESPONSABILITAT SOCIAL DE LES EMPRESES

En aquest apartat, s'inclouen les iniciatives empresarials de les Balears, que ja han començat a considerar en el seu àmbit d'actuació preocupacions socials i mediambientals en les operacions comercials i també en les relacions amb els interlocutors. Es destaquen les iniciatives següents:

- a) El servei Engresca (inclòs en la xarxa del SOIB), sorgit de l'organització REAS (Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària), manté el suport tècnic i d'assessorament per a empreses de l'economia social i solidària. Ha organitzat, juntament amb la Universitat de les Illes Balears i l'associació Joves Empresaris, les primeres jornades taller sobre la responsabilitat social de les empreses i ha publicat una guia de recursos de responsabilitat social de les empreses (RSE).
- b) Eticentre, amb el suport de l'organització REAS, és l'associació que té com a finalitat incorporar en l'àmbit de les seves empreses i entitats criteris ètics i de responsabilitat social empresarial. Al final de l'any 2004 està constituïda per desset socis.
- c) Forética és una associació sense ànim de lucre per fomentar polítiques de gestió ètica i socialment responsables, a més de promoure sistemes de gestió verificables. L'any 2004 té a Espanya cent cinquanta socis adherits, tres dels quals són de les Illes Balears. Ha certificat des de l'any 2002 dotze empreses en el conjunt de l'Estat. El certificat atorgat és la

norma d'empresa SGE-21 (sistema de gestió ètica i socialment responsable).

8.5.

L'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Aquest apartat inclou les unitats de producció que prioritzen els objectius socials sense cap pretensió de competència. Aconseguir beneficis es considera com a condició necessària i a la vegada imprescindible, però és el valor afegit social que incorporen els seus serveis i productes el que marca la diferència. En aquest exercici, en conjunt ha continuat millorant l'autonomia financera d'aquestes institucions i empreses, i els ingressos propis per prestació de serveis i de vendes han superat els que provenen de subvencions.

8.5.1. LES INICIATIVES DE COMERÇ JUST

Les botigues de comerç just s'integren en la Coordinadora Estatal d'Organitzacions de Comerç Just, amb l'objectiu d'establir una plataforma que permeti als productors dels països del sud accedir als mercats del nord, mitjançant la importació de productes que es duu a terme al marge de les cadenes de distribució, amb un valor afegit de qualitat, de tecnologies no perjudicials al medi ambient i d'incorporació de sous justos. El volum de vendes de les setze botigues de comerç just i solidari de les Illes l'any 2004 va ser de 593,5 milers d'euros, xifra que suposa un increment del 19,2% amb referència a l'any anterior. El nombre de voluntaris que hi han col·laborat durant l'any ha estat de 192 i són 11 les persones contractades. (Vegeu el quadre III-73.)

**QUADRE III-73. INICIATIVES DE COMERÇ JUST I BOTIGUES SOLIDÀRIES:
XIFRES D'INGRESSOS* (2001-2004)**

Botigues obertes	2001	2002	2003	2004	% var. 04/03	Voluntaris	Contractats
S'Altra Senalla (Palma)	141,9	134,1	175,6	219,3	24,9	45	3
Intermón (Palma)	36,3	27,5	36,2	39,0	7,7	16	0
Fundació Vicenç Ferrer (Palma, Peguera i aeroport)	116,0	111,8	134,0	138,1	3,0	60	1
Casal de la Pau -S'Altra Senalla (Manacor)	25,2	29,0	31,6	21,4	-32,2	16	—
Caputxins (Palma) **	7,2	6,5	6,9	6,9	0,0	—	—
Finestra al Sud- S'Altra Senalla (Inca)	20,55	15,40	24,8	14,1	-43,2	15	1
Total de Mallorca	347,0	324,3	409,1	438,8	7,3	152	5
Menorca	76,7	61,5	88,8	107,7	21,3	25	4
S'Altra Senalla. Menorca i Càritas	—	—	—	87,2	—	25	3
Fundació Vicenç Ferrer	—	—	—	20,5	—	—	1
Eivissa	—	—	—	47,0	—	15	2
S'Altra Senalla. Eivissa (inici d'operacions: 2003)	—	—	—	—	—	—	—
Total de les Illes Balears	423,7	385,8	497,9	593,5	19,2	192	11

* Unitats monetaris en milers d'euros.

** Dades 2004 estimades.

Font: Memòries de les entitats i elaboració pròpia.

8.5.2. LES INICIATIVES MEDIAMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Les iniciatives d'inserció laboral per a persones en situació de risc d'exclusió social sorgeixen any rere any d'institucions i també de societats mercantils. (Vegeu el quadre III-74.)

Es duen a terme una sèrie de projectes de caire productiu que comprenen un seguit d'activitats, com ara les següents: recuperar roba de segona mà; fabricar mobles amb fusta recuperada; restaurar joguets; emmarcar quadres; fer treballs de neteja,

de jardineria, d'impremta o de recollida i tractament de residus sòlids; preparar menjars i cuinar; fer treballs ecològics, etc. Aquestes activitats permeten crear ocupació i dur a terme en els tallers processos d'inserció laboral per a persones en situació de risc de marginació social. El total d'ingressos que s'han obtingut a les Illes durant l'any 2004 ha estat de 8.743 milers d'euros, xifra que suposa un increment del 28,7% en relació amb l'any 2003. Les persones contractades han estat 466. Els participants i els becaris dels diversos programes han estat 793 i 117 el nombre de voluntaris i de col·laboradors.

**QUADRE III-74. INICIATIVES MEDIAMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL (PERSONES EN SITUACIÓ DE RISC D'EXCLUSIÓ)*
(2002-2004)**

	2002	2003	2004	% var. 04/03	contractats	Participis i becaris	voluntaris
Càritas Mallorca	306,41	314,89	351,02	11,47	86	101	58
Filosa, botigues Missió, Vidauba i Tallers de la Fundació Social La Sapiència	375,38	410,21	487,15	18,76	69	215	0
Fundació Deixalles i Associació Deixalles Sóller	—	3.625,00	4.729,51	30,47	186	102	20
Mallorca Verda (societat coop. limitada)	—	24,63	57,31	132,68	3	17	12
Fundació Natzaret (Impremta)	206,97	240,02	231,04	-3,74	7	0	0
Grec (Grup d'Educadors de Carer)	—	389,95	505,69	29,68	23	—	—
Support Social (societat cooperativa)	—	s/d	34,98	—	2	0	0
Ecoprest (SL Laboral)	—	210,00	190,00	-9,52	12	0	0
Associació Ateneu Alcari	—	939,45	1.150,00	22,41	28	8	2
Mallorca	888,76	6.154,15	7.736,69	25,72	416	443	92
Càritas Menorca - Tallers Mestral	533,08	602,85	969,91	60,89	50	350	25
Menorca	533,08	602,85	969,91	60,89	50	350	25
Càritas Eivissa - Es Magatzem*	38,61	36,47	36,50	—	—	—	—
Eivissa	38,61	36,47	36,50	0,08	—	—	—
Total de les Illes	1.460,45	6.793,46	8.743,10	28,70	466	793	117

* Unitats monetaris en milers d'euros.

** Dades del 2004 estimades.

Font: Guia d'iniciatives d'economia social i solidària, memòria de les entitats, i elaboració pròpia.

8.5.3. LES INICIATIVES LABORALS D'INTEGRACIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Aquestes iniciatives, sota l'aixopluc d'institucions i d'empreses, tenen com a objectiu integrar les persones amb discapacitats mentals i físiques mitjançant activitats productives remunerades. L'Organització Nacional de Cecs (ONCE) és l'organització de caràcter estatal amb implantació a les Illes més destacada, tant per volum de generació d'ingressos com per les persones a què dona treball. Els centres espe-

cial d'ocupació (CCE) agrupen la part restant més rellevant d'aquestes iniciatives. En conjunt, les iniciatives recollides durant l'any 2004 han generat 94.075 milers d'euros, xifra que suposa un creixement del 6,9% en relació amb el 2003, i han mantingut 2.715 persones, entre llocs de feina i places de becaris dotades econòmicament. La forma jurídica és diversa, des de societats limitades o societats unipersonals fins a fundacions, i desenvolupen activitats econòmiques que abasten diversos sectors. (Vegeu el quadre III-75.)

QUADRE III-75. INICIATIVES LABORALS D'INSERCIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITATS (2002-2004)

	2002	2003	2004	% var.	contractats 03/02	Participis voluntaris i becaris
ONCE (Organització Nacional de Cecs)	88.631,01	81.802,83	79.156,62	-3,23	733	1.250
Fundació Amadip-Esment	—	3.770,00	11.394,65	202,25	269	26
Sempre Verd, SL	—	s/d	24,07	—	24	0
Balear de Reparto, Societat Unipersonal	—	1.000,00	1.206,68	20,67	68	0
Estel Nou-Associació Asanideso	—	412,44	472,86	14,65	26	40
Per Envant, SL*	—	132,00	169,12	28,12	18	—
Soporte Informático de Baleares, SL	—	92,00	149,61	62,62	16	4
Vàlids Artesans, SL*	—	429,27	552,22	28,64	35	—
Resta centres especials ocupació	—	—	561,47	—	181	—
Mallorca	88.631,01	87.638,55	93.687,30	6,90	1.370	1.320
Cap de Llevant, SL (Asinpros)*	—	345,52	388,07	12,31	25	—
Menorca	—	345,52	388,07	12,31	25	—
Total de les Illes	88.631,01	87.984,07	94.075,37	6,92	1.395	1.320

* Dades del 2004 estimades.

Font: Guia d'iniciatives d'economia social i solidària, memòria de les entitats, i elaboració pròpia.

8.5.4. LA XARXA DE RECUPERADORS D'ECONOMIA SOLIDÀRIA (AERESS)

En conjunt, aquestes entitats han recollit gairebé cinc mil tones de residus sòlids urbans (RSU). La seva activitat econòmica figura en el quadre III-74.

A Espanya, la xarxa de recuperadors de residus sòlids urbans AERESS, integrada dins la REAS estatal, està implantada en deu comunitats autònomes, que agrupen vint-i-cinc entitats diverses dedicades a iniciatives d'inserció social i d'educació mediambiental. Fan tasques de recollida i de manipulació de materials procedents de residus sòlids urbans. Els beneficis obtinguts es destinen a crear nous llocs de feina i al suport d'iniciatives solidàries.

8.5.5. LA XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS)

REAS-Balears és una xarxa que agrupa onze empreses i entitats, amb un col·lec-

tiu de 695 treballadors. Durant l'any 2004 han tingut ingressos que es xifren en 21.618 milers d'euros. Dóna suport a l'associació Eticentre, de l'àmbit de la responsabilitat social de les empreses, que a la vegada està formada per desset socis, i també al projecte Engresca, de suport i d'orientació empresarials. (Vegeu el quadre III-76.)

A la vegada, REAS-Balears forma part de la xarxa estatal integrada per 118 empreses i entitats, amb l'objectiu de fomentar i de potenciar les iniciatives empresarials que es desenvolupin en el marc del codi ètic recollit dins la Carta per un món solidari.

8.5.6. ELS FONS DE COOPERACIÓ

Els fons de cooperació i solidaritat són entitats que tenen personalitat jurídica pròpia i que agrupen com a socis entitats públiques i privades. Tenen com a objectiu social gestionar els recursos que reben dels ajuntaments i dels consells insulars per tal

QUADRE III-76. XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS), ILLES BALEARS (2001-2004)

	2001	2002	2003	2004	% var. 04/03
Ingressos* (milers d'euros)	5.563	5.373	10.468	21.618	106,5

Font: Dades de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS)

(*) Estimacions.

Integrants Reas Balears: Activitat econòmicocial

Associació Deixalles Sòller: inserció sociolaboral i recuperació de RSU

Fundació Deixalles: inserció sociolaboral i recuperació de RSU

Associació Ateneu Alcari: inserció sociolaboral de les dones

Càritas Diocesana de Mallorca: comerç just, inserció socio laboral i recuperació

Ecoprest: emissatgers

Associació S'Altra Senalla: comerç just

Càritas Menorca Taller Mestral: inserció sociolaboral, recuperació de RSU, comerç just

Fundació Social La Sapiència: atenció a les persones en risc d'exclusió i als immigrants

Fundació Amadip-Esment: atenció a les persones amb discapacitats intel·lectuals

Suport Social-cooperativa: atenció i ajuda a domicili

Cuidado y Salud: suport al servei Engresca i l'associació Eticentre

Organització REAS-Balears

destinar-los a programes de desenvolupament en el Tercer Món, que bàsicament s'enfoquen cap a tres línies d'actuació:

- Projectes per crear infraestructures
- Fons rotatius de crèdits
- Projectes de capacitació i de formació

L'evolució 2000-2004 dels recursos gestionats pels tres fons que hi ha a les

Balears mostra una tendència creixent, tot i que l'any 2004 s'hagi reduït un 4,7%. Els ingressos han sumat 4.013,5 milers d'euros. Per fons, Mallorca i Menorca presenten disminucions del 3,5% i del 15,2%, respectivament, mentre que Eivissa té un increment del 4,4%. A Espanya, els nou fons existents han executat 12.388 milers d'euros, que representen, en conjunt, un increment total del 5,5%. (Vegeu el quadre III-77.)

QUADRE III-77. FONS DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT, ILLES BALEARS (INGRESSOS GENERATS) (1999-2004)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	% var. 04/03
Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació							
Ajuntaments	49	49	49	49	50	51	
Socis institucionals i fundacionals	2	2	2	6	7	7	
Socis col·laboradors privats	1	2	9	10	9	9	
Total de Mallorca	1.558,4	2.103,5	2.731,6	2.275,3	2.462,7	2.376,2	-3,5
Fons Menorquí de Cooperació							
Ajuntaments	8	8	8	8	8	8	
Socis institucionals	2	2	2	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	22	35	32	32	33	34	
Total de Menorca	254,2	643,1	746,0	924,3	963,7	817,3	-15,2
Fons Pitiús d'Eivissa-Formentera							
Ajuntaments	3	3	3	3	3	3	
Socis institucionals	1	2	2	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	8	9	11	14	15	16	
Total d'Eivissa-Formentera	0	631,1	770,2	796,4	785,3	820,0	4,4
Total de les Balears	1.812,7	3.377,7	4.247,9	3.996,1	4.211,7	4.013,5	-4,7
Fons de Solidaritat de l'Estat							
Recursos econòmics	6.600,9	8.648,6	10.185,1	10.717,0	11.739,7	12.388,0	5,5
Participació de les Balears respecte de l'Estat (%)	27,5	39,1	41,7	37,3	35,9	32,4	

Font: Fons Mallorquí de Cooperació i Solidaritat, Fons Pitiús i Fons Menorquí de Cooperació, i elaboració pròpia.